

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 143/2020
25.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА, ..., ..., кога заступају пуномоћници Радоје Стефановић, Балша Говедарица, Душко Стојановић и Александар Мајкић, адвокати из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7145/18 од 05.09.2019. године, у седници већа од 25.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7145/18 од 05.09.2019. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1336/2017 од 10.05.2018. године, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због повреде права на имовину из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију неизвршењем одлуке Арбитражног суда о предаји у посед тужиоцу казина хотела „Continental“ у Београду ради несметаног коришћења и остваривање зараде у периоду од 5 година од дана отварања казина утврђеног тачком 3. пресуде ЕСЈП број 12312/15 од 20.04.2010. године и неизвршења уговора о преносу својине хотела „Continental“ Ов број 2221/08 од 29.04.2008. године и Прилога број 7 уз уговор заједно са обавезом из одлуке Арбитражног суда, да солидарно плате тужиоцу 9.999.960 УСД са каматом обрачунатом по закону о затезној камати почев од дана подношења тужбе до исплате као неоснован. Тужилац је обавезан да туженој на име трошкова поступка исплати 48.250,00 динара у року од 15 дана по пријему пресуде а приговор пресуђене ствари који је истакла тужена је одбијен као неоснован.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 7145/18 од 05.09.2019. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1336/17 од 10.05.2018. године у ставу првом и другом изреке. Тужиочев захтев за накнаду трошкова другостепеног поступка је одбијен као неоснован.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, непотпуно утврђеног чињеничног стања те битних повреда одредаба парничног поступка.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању Спољно трговинска арбитража је 10.04.1996. године донела одлуку којом је обавезала друштвено предузеће „General export“ да омогући тужиоцу посед казина ради ефективног руковођења на период од 5 година као и да тужиоцу плати 1.999.992 Америчка долара увећано за камату од 6% на име накнаде штете због немогућности тужиоца да организује делатност игара на срећу у предметном казину у периоду од 01.04.1995. до 31.03.1996. године. Тужилац је у извршном поступку тражио извршење арбитражне одлуке али је „General export“ одбијао да изврши предају поседа због чега су му изрицане новчане казне након чега је применом члана 20ж. став 1. тада важећег Закона о приватизацији поступак спровођења извршења прекинут до окончања поступка приватизације над извршним дужником. Пресудом Трговинског суда у Београду од 27.06.2001. године које је преиначена од стране Врховног касационог суда 30.01.2002. године обавезани су Компанија „International CG“ и „General export“ ДП да тужиоцу солидарно исплате 500.000 USD на име изгубљене добити због немогућности да ефективно руководи предметним казином у периоду од 01.04.1996. до 31.05.1998. године. Пресудом Трговинског суда у Београду од 03.03.2005. године која је исправљена решењем од 08.09.2005. године обавезани су Компанија „International CG“ и „General export“ ДП да тужиоцу солидарно исплате 1.424.666,60 USD због немогућности да ефективно руководи спорним казином у периоду од 01.06.1998. до 08.03.2001. године. Након тога 29.04.2008. године закључен је уговор о продаји компаније правног следбеника „International“ са NBGP Properties DOO Beograd као купца хотела с тим што је прилогом број 7 уз уговор унето ограничење за купца у виду права државине и коришћења казина хотела у петогодишњем периоду након отварања у корист овде тужиоца. Уговором о преносу својине на хотелу „Continental“ Ов број 221/08 од 29.04.2008. године са прилогом број 7 уз уговор на NBGP Properties DOO су прешла сва права и обавезе па и обавезе из одлуке арбитражног суда. Пресудом Европског суда за људска права 12312/05 од 20.04.2010. године утврђено је да је притужба подносилаца (Kinstib и Мајкић против Србије) према члану 1 Протокола број 1 у вези са делимичним неизвршавањем арбитражне одлуке допуштена при чему суд сматра да не постоји потреба да се посебно разматрају притужбе у истом смислу према члану 6. став 1. и члану 13. Конвенције, да је преостали део представке недопуштен, да се утврђује да је дошло до повреде члана 1. Протокола 1. у вези са делимичним неизвршењем арбитражне одлуке, да се утврђује да Република Србија треба да исплати подносиоцима представке заједно из сопствених средстава и у року од 3 месеца од датума када ова пресуда постане правноснажна у смислу члана 44. став 2. Конвенције износе додељене правноснажним домаћим пресудама за накнаду штете донетим после арбитражне одлуке и то од 30.01.2002. године, 03.03.2005. и 08.09.2005. године све умањено за плаћања која су у међувремену примили, да Република Србија у истом року исплати подносиоцима представке 8.000 евра плус порез који се може платити на име претрпљене нематеријалне штете, само првом подносиоцу представке 30.000 евра

плус порез који се може платити на име трошкова, да се износ наведен под б у претходном тексту претвори у националну валуту тужене државе по курсу на дан исплате да по истеку горе наведена три месеца до исплате треба платити обичну камату на износе наведене под б у претходном тексту по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке додатак од 3% поена и да се одбија преостали део захтева подносилаца представке за правично удовољење.

Тужилац у овој парници, с позивом на поменути пресуду Европског суда за људска права, којом је утврђено да је тужиоцу повређено право на имовину, сматра да износима које је до сада добио Арбитражном одлуком и пресудама Трговинског суда није адекватно обештећен због неизвршавања одлуке Арбитраже односно због тога што му кроз поступак извршења није омогућено да ступи у посед казина и да у њему врши делатност пет година а што је било првобитно уговорено између тужиоца и ДП „General export“ Уговором о заједничком улагању од 12.10.1989. године. По мишљењу тужиоца адекватно новчано објашњење на годишњем нивоу износи 1.999.992 USD колико му је било признато арбитражном одлуком па с обзиром да је касније судским одлукама досуђиван мањи износ од тога он захтева од тужене, која је одговорна за штету због тога што суд као њен орган није спровео арбитражну одлуку, потражује разлику у укупном износу од 9.999.960 USD. Полазећи од утврђеног чињеничног стања нижестепени судови налазе да је тужбени захтев тужиоцу неоснован јер нема одговорности на страни Републике Србије за настанак штете због неправилног рада њеног органа пошто су тужиоцу исплаћени износи штете која му је досуђена правноснажним одлукама суда те је на тај начин отклоњена последица неизвршавања арбитражне одлуке. Самим тим судови нису прихватили тврдњу тужбе да је тужилац и даље у статусу жртве те да му је тај статус признао Европски суд за људска права својом одлуком с обзиром да је тужиоцу исплатом износа штете који му је досуђен отклоњена повреда права на имовину.

Правилно су закључили нижестепени судови да је тужиочев тужбени захтев у конкретном случају неоснован. При свему томе овај суд није имао процесних услова из члана 407. став 1. тачка 2. ЗПП да се бави оценом истакнутог приговора пресуђене ствари од стране тужене.

Тужба, која је у овој парници била поднета против NBGP Properties DOO Beograd као купца имовине Компаније „International CG“ у реструктурирању а по уговору који је закључен са Агенцијом за приватизацију 29.04.2008. године и Републике Србије, као солидарних дужника се темељи на чињеници да је тужилац имао закључен уговор са друштвеним предузећем „General export“ чији је правни следбеник предузеће „Интернационал ЦГ“ о заједничком улагању 12.10.1989. године по коме је тужилац уложио у казино 1.000.000 USD а домаће правно лице 250.000 долара. Тим уговором било је предвиђено да се добит из пословања казина дели у односу 80:20 % у корист страног партнера те да је домаћем партнеру гарантована минимална годишња добит од 500.000 USD. Уговор је био закључен на 7 година али је током извршења уговора дошло до спора који је разрешен Арбитражном одлуком од 10.04.1996. године. Том одлуком, поред обавезе „International CG“ да тужиоцу исплати 1.999.992 УС долара због тога што играоница није радила од 01. априла 1995. до 01. априла 1996. године утврђена је и обавеза „International CG“ да омогући тужиоцу да у наредних 5 година, почев од отварања играонице исту користи. Та одлука арбитраже у

делу који се односи на предају играонице на коришћење тужицу никада није спроведена иако је покренут извршни поступак који још увек није окончан јер је дошло до његовог прекида. У таквој ситуацији Европски суд за људска права је тужиоцу признао статус жртве, досудио му нематеријалну штету и обавезао државе да исплати неисплаћене износе штете које су тужиоцу признати одлукама домаћег суда. Европски суд за људска права није хтео да се изјашњава о висини штете која је тужиоцу досуђена односно да ли је она адекватна губитку који он у конкретном случају имао. О томе треба да одлучи домаћи суд а тужилац сматра да извршеним исплатама није у потпуности обештећен нити је одлука арбитраже спроведена у погледу његовог ступања у посед предмета уговора о пословној сарадњи. С обзиром да је NBGP properties DOO купило имовину ранијег дужника оно је ступило у његове обавезе па имајући у виду са једне стране ту чињеницу а са друге да је држава Србија по пресуди Европског суда дужна да због чињенице да је раније предузеће „International CG“ било са друштвеним капиталом и она је одговорна за штету што туженике чини солидарним. Током поступка раздвојено је одлучивање по тужби у односу на Републику Србију од поступка по тужби у односу на NBGP Properties DOO за шта је надлежан Привредни суд па је овом пресудом одлучено само у односу на државу Србију. При томе, као што је наведено тужилац сматра да му одлукама домаћих судова није исплаћена потпуна штета коју он трпи те да је у том смислу став нижестепених судова неприхватљив.

По схватању овог суда не може бити споран став да је држава у овом случају одговорна тужиоцу за штету коју је он претрпео због повреде права на имовину и то како због тога што суд као орган државе није извршио одлуку арбитраже и тужиоцу предао играоницу (члан 172. ЗОО), тако и због тога што је дужник у овом случају предузеће које је пословало са друштвеним капиталом (став Европског суда за људска права изражен у пресуди Качапор и други против Србије, Представка број 2269/06 ... 3046/06 и низу других одлука). Оно што у овом случају јесте спорно то је да ли је до сада донетим пресудама и износима штете који су тужиоцу њима досуђени он у потпуности обештећен у овом случају. При томе, овај суд посебно указује и на став Европског суда за људска права који је изражен у пресуди која је битна за овај спор (по Представци број 12312/05 од 20. априла 2010. године). Наиме, суд (тачка 83.) указује да захтев за накнаду штете може представљати посед у оквиру значења члана 1. Протокола број 1. То у конкретном случају значи, а полазећи од одлуке Арбитраже да тужилац има право да користи играоницу у наредних 5 година од доношења те одлуке, да ће се та одлука са аспекта права на имовину тужиоца реализовати или фактичком предајом и коришћењем спорног простора у периоду од 5 година или кроз адекватно обештећење за некоришћење истог. Дакле, не може се тражити и једно и друго те самим тим теза тужбе односно ревизије да одлука Арбитраже о предаји непокретности у посед тужиоцу још увек није реализована и да је извршни поступак у току није од значаја за случај да је тужилац адекватно обештећен кроз новчану накнаду. Самим тим то значи и да се не може очекивати да у бесконачност постоји право тужиоца на заштиту имовине, које је повређено тиме што му предметне непокретности нису предате у посед без обзира на чињеницу да је поступак извршења у прекиду. Када се пође од овог закључка онда произилази да је правилан став нижестепених судова да се у овом спору мора одлучити само о питању да ли је тужилац износима који су му досуђени домаћим пресудама адекватно обештећен при чему је неспорно да то обештећење траба да траје за период од 5 година колико је тужилац могао да користи предметну играоницу по одлуци Арбитраже. Европски суд за људска права, а што

прихвата и ревизија, сматра да о висини штете треба да одлуче домаћи судови с тим што не може бити спорно, а што произилази и из поменуте пресуде Европског суда за људска права је Држава Србија одговорна само за онај износ штете који тужиоцу није исплаћен а који му припада о чему се изјашњавао Европски суд а држава Србија може бити одговорна и за евентуално преостали износ штете уколико тим одлукама тужилац није у потпуности обештећен. По мишљењу овог суда ЕСЈП је тужиоцу признао статус жртве (повреда права на имовину) управо због тога што му у том моменту нису били исплаћени износи из правноснажних одлука а не због тога што ти износи нису били адекватни.

Према утврђеном чињеничном стању о захтеву тужиоца за накнаду штете, после одлуке Арбитраже којом му је призната штета за период од априла 1995. до априла 1996. године, за период од 01.04.1996. године до 31.05.1998. године коначно је одлучено пресудом Врховног суда Србије Прев 694/01, Пзз 68/01 од 30.01.2001. године када је тужиоцу досуђен износ од 500.000 УС долара а захтев преко тог износа је одбијен као неоснован. Другом судском одлуком – пресудом Трговинског суда у Београду П 4400/04 од 03.03.2005. године тужиоцу је досуђена накнада штете због некоришћења спорног пословног простора за период од 01.06.1998. године до 01.04.2001. године. Дакле наведеним пресудама обухваћен је период од 5 година и тужиоцу досуђена штета у висини коју су судови у поступку утврдили тако да се поново о том захтеву у погледу висине штете не може расправљати. Тим одлукама исцрпљен је период у коме је тужилац имао право на посед спорних непокретности а посед је компензован накнадом штете за исти период. Тиме је тужилац у конкретном случају обештећен за повређено право на имовину за период од 5 година а што је у складу са одлуком Арбитраже.

Овај суд је имао у виду да је тужилац већ истицао сличне захтеве у односу на туженике те да се овај суд о њима већ изјашњавао. Тако је Врховни касациони суд пресудом Прев 8/2015 од 08.10.2015. године одбио као неосновану ревизију тужиоца у спору против тужених Републике Србије, Агенције за приватизацију Републике Србије и Компаније „International“ те NBGP properties DOO ради накнаде штете због некоришћења предметног пословног простора од 01.04.2001. године, дакле од периода који је завршен раније поменутим правноснажним судским одлукама, до 28.04.2008. године. Овај суд је у тој својој одлуци констатовао да тужилац нема право да и даље потражује накнаду штете у том периоду с обзиром да је правноснажним пресудама домаћих судова пре потраживања по тој тужби надокнађена штета у виду измакле добити за период од 5 година. Сличним питањима овај суд се бавио и пресудом Прев 416/2018 од 09.05.2019. године с тим што је у том поступку правноснажно одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да његово право да за обављање делатности привређивања игара на срећу користи просторије хотела „Kontinental“ у Београду у року од 5 година од отварања играонице које је правноснажно утврђено одлуком спољнотрговинске арбитраже од 10.04.1996. године као имовинско право постоји и после закљученог уговора о продаји хотела предузећу NBGP Properties, ДОО Том пресудом је изражен исти став који заступа овај суд да је право на коришћење пословног простора тужиоцу било ограничено на укупан период од 5 година као и да се то право реализију кроз посед или новчано обештећење због изостанка поседа.

Код свега напред наведеног детаљна анализа ревизије пресуде Европског суда за људска права са супротним становиштем, односно да тужилац није у потпуности обештећен није прихватљива, па је због свега наведеног и одлучено као у изреци на основу члана 414. став 1. ЗКП.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић